

кандидат філологічних наук,
викладач кафедри англійської
філології та міжкультурної
комунікації
Інституту філології
Київського національного
університету
імені Тараса Шевченка

СТРУКТУРНО-КОМПОЗИЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ ТЕЛЕСЕРІАЛІВ В АНГЛОМОВНИХ ОНЛАЙН-МЕДІА

Одним з актуальних питань сучасних лінгвістичних досліджень є визначення жанрових особливостей онлайн-медіа. Огляд серіалів (англ. TV recap), який публікується після виходу серії в ефір або на потокових сервісах (Amazon, Netflix тощо), з'явився як відгук глядачів на спеціалізованих веб-сайтах у 1990-х рр. За останні десятиліття огляд серій поступово набув поширення в мережі Інтернет та сформувався в окремий жанр телекритики. Актуальність теми дослідження зумовлена активним розвитком онлайн-ЗМІ та пов'язаною з цим необхідністю виявлення специфіки онлайн-жанрів.

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати текстову структуру огляду серіалу, зупинившись детальніше на стратегіях розгортання переказу сюжету як базової змістової частини. Об'єктом нашого дослідження є огляди серіалів в онлайн-медіа. Предметом дослідження є структурні, змістові та функціональні характеристики жанру «огляд телевізійного серіалу». Матеріалом дослідження стали тексти оглядів серіалів на сайтах американських онлайн-видань, присвячених кіно та телебаченню, The Vulture і TV Line. Загалом було проаналізовано 60 рецензій за 2014–2016 рр.

Тексти телевізійної і кінознавчої тематики вже неодноразово привертали увагу дослідників. Були детально проаналізовані такі жанри, як рецензія [1–3], кіноанонс [4; 5], трейлер [6]. Телевізійні огляди розглядалися в аспекті наратології та семіотики як важливий елемент орієнтування глядачів у наративному просторі серіалу. У межах такого підходу стислий відеоогляд попередньої серії розглядають як вид паратексту (*orienting paratext*), який активізує спогади глядачів про місце, час, персонажів та ключові події минулих серій [7]. Проте структурні та змістові характеристики огляду серіалу ще не були об'єктом окремого дослідження.

Беручи до уваги принципи поділу текстів кінематографічної спрямованості на функціонально-тематичні блоки, проаналізуємо огляд серіалу [1, с. 13; 2, с. 2]. Інваріантна композиційна структура огляду серіалу, яка являє собою модель лінійного розгортання тексту, спирається на традиційну класифікацію композиційних частин і включає заголовок, підзаголовок, вступ, основний текст і висновок. Кожен із цих елементів має свою комунікативну спрямованість та свої способи мовної реалізації. Особливість огляду як онлайн-жанру визначається можливістю безпосереднього відгуку читачів у формі коментарів на сайті. До типових засобів, які використовують автори оглядів, належать квеситиви, що спонукають читача поділитися своєю думкою (*What did you think of this week's episode? What are your new theories?*), та директиви у формі наказового способу (*Sound off in the comments!*) із закликом залишати коментарі на сайті.

У комунікативному аспекті виділимо сюжетний і оціночний блоки, що відповідає головним комунікативним завданням огляду серіалу: переказати сюжет та дати оцінку серії. Також можна виділити блок додаткової інформації [2, с. 2], де міститься інформація про акторів, сценаристів, режисерів, новини кастингу, передбачення щодо наступних серій, роздуми автора тощо.

Варто зазначити, що огляд телесеріалів не належить до чітко стандартизованих жанрів, тому композиційно-структурній організації тексту властива значна варіативність. Наявність композиційних та комунікативних блоків, їх об'єм та пропорціональне співвідношення залежать від рівня деталізації огляду. З композиційної точки зору до обов'язкових компонентів належать заголовок та основна частина. На комунікативному рівні базовими компонентами є сюжетний блок, поданий в основній частині тексту огляду, та оцінка, яка може бути представлена у всіх частинах композиційної структури. Характерна особливість оглядів полягає в поєднанні сюжетного та оцінного блоків.

Організаційний центр огляду серіалів становить переказ сюжету серії із розкриттям сюжетної інтриги та опис вражень автора від переглянутої серії. Способи введення і розгортання переказу зумовлені стратегією, вибраною автором. Під комунікативною стратегією розуміють сукупність мовленнєвих дій, спрямованих на досягнення комунікативної мети [8, с. 54]. Проаналізований матеріал вказує на те, що можна виділити дві основних стратегії, які обирають автори огляду серіалу, переказуючи сюжет: послідовний переказ сюжету та переказ сюжетних ліній за тематичним принципом. Послідовний переказ сюжету передбачає опис подій відповідно до їх послідовності у серії. Інша стратегія полягає у розкритті основних ліній, коли переказ будується навколо окремих персонажів або ключових подій, не обов'язково у послідовному порядку. Залежно від вибраної комунікативної стратегії автор буде текст, наповнюючи його необхідними елементами [9, с. 11].

У проаналізованих оглядах серіалів автори переважно використовують стратегію переказу серіалу відповідно до послідовності подій у серії. Дотримуючись цієї стратегії, оглядач описує події, що відбулися у серії у

хронологічному порядку, додає коментарі та висловлює своє особисте ставлення до сюжетних ліній, дій персонажів та інших аспектів серіалу. У разі послідовного переказу сюжету важливими елементами є маркери початку і закінчення переказу. Автори огляду вказують на початок/кінець переказу серії, використовуючи стандартні фрази, які можна розглянути як мовні кліше.

Маркерами початку переказу є дієслова зі значенням «зробити короткий огляд; анотацію» (*recap, recount, go over, summarize*) або іменники з таким самим значенням (*recap, rundown, summation*), наприклад: *Let's recount how the Good Wife's latest hour played out. / With that said, let's recap the action from "Winning Ugly". / Let's go over what happened in The Whispers' second episode. / But first, a quick rundown of this season's main players and the murder that ties them all together* [10]. Оскільки виробництво та показ серій мають ряд особливостей, зокрема телевізійний формат, коли серії виходять раз на тиждень, то автор може почати огляд із нагадування читачам про певні події з минулої серії або серій: *If you'll recall, at the end of last week's hour, Alicia found herself accused of election fraud by TV journalist Petra Moritz* [10].

Як показав аналіз, маркерами початку та закінчення переказу сюжету є вислови, що допомагають глядачам зорієнтуватися у часових рамках серії, акцентуючи на сценах, які глядач бачить на початку та наприкінці: *the hour opens with / the hour kicks off with / as the episode opened / but as the hour progresses / elsewhere in this hour / by the end of the episode / by the close of the episode / at the end of the hour/ as the hour neared its conclusion*.

На лексичному рівні виділимо також низку найуживаніших телевізійних термінів, які використовуються для переказу й обговорення серіалів: *episode* (серія), *hour* (синонім *episode*, оскільки середня тривалість більшості серіалів становить приблизно годину), *installment* (випуск або серія), *season* (сезон – певна кількість серій показана за визначений час), *pilot* (пілотна або так звана нульова серія), *premiere* (прем'єра), *season finale* (остання серія в сезоні), *hiatus* (перерва у показі серіалу між серіями одного сезону), *story arc* (сюжетна арка – послідовність серій, пов'язаних між собою загальною сюжетною лінією), *cliffhanger* (драматичний і захоплюючий кінець серії, який тримає глядачів у напрузі).

Жанр можна охарактеризувати певним набором формальних структур – композиційно-мовленнєвих форм, які, виступаючи принципами організації мовних одиниць, допомагають досягти цілісності тексту [11, с. 153]. Під композиційно-мовленнєвими формами розуміють складні функціональні текстово-мовленнєві одиниці, які структурують думку, упорядковують її розвиток, надають їй цілісності та завершеності [12, с. 76]. Основною композиційно-мовленнєвою формою у сюжетному блоці є розповідь з елементами опису (в яких описуються персонажі та місце дії) та роздуму (де автор ділиться своїми думками щодо окремої серії або усього серіалу). Розповідь – це композиційно-мовленнєва форма, що має на меті передати послідовність ряду подій відповідно до логіки задуму автора. До головних логіко-семантичних відношень у розповіді належать часова послідовність і відношення зумовленості (причинно-наслідкові, умови, мети тощо).

Огляд телесеріалів належить до похідних текстів, тому предметом огляду серіалу є не факти дійсності, а їх відображення в іншому дискурсі [4, с. 4]. З огляду на це можна виділити кілька часових планів: сюжетний час (послідовність подій у серіалі) та час автора (часові форми, які використовуються в огляді для переказу сюжету).

Основна функція композиційно-мовленнєвої форми розповідь полягає у передачі послідовності подій, а найважливіше місце належить дієсловам та часовим специфікаторам. Послідовність дій передається переважно формами минулого часу. Інколи розповідь включає форми теперішнього часу, які комбінують у своєму значенні відображення сюжетного часу і минулого персонажів та теперішнього часу автора. Таке явище розглядають як один із способів реалізації суб'єктивної модальності [13, с. 96]. У більшості проаналізованих оглядів використовуються часові форми теперішнього для переказу подій, що допомагає наблизити їх до адресата та «створює своєрідну ілюзію – про минуле розповідають так, ніби воно розгортається перед очима читача» [14, с. 154]. Розглянемо детальніше уривок з огляду серіалу, де переказується сюжет серії.

Looking to cement his status as Naz's attorney, Jack Stone visits Naz's parents and makes his pitch, but even in their fragile state, they're not sold on the snake-oil pitch. (Right after telling them the words "I guarantee" are always a lie, Jack "guarantees" no competent lawyer would work cheaper than him.) Jack makes some noise about how Naz is facing life imprisonment (true), but its clear he's never had a case like this land on his desk. He asks for a flat fee of \$75,000 – half that if it doesn't go to trial – then drops to \$60K, \$55K, and finally \$50K as he learns the Khans have only \$8,000 in their bank account. With the retainer still unsigned, Jack visits the hard-boiled D.A., who tries hard to humor the grizzled courthouse vet, but finally loses patience when he keeps asking for some kind of plea. Instead, she gives him the number of a very reasonable tailor, and suggests he get himself a suit for the trial, preferably not in brown [10].

У наведеному текстовому фрагменті використовуються дієслова-присудки, які передають послідовні події, що відбулися у серії, за допомогою форми теперішнього часу Present Indefinite. Якщо сюжетний блок побудований із використанням форм теперішнього часу, то форми минулого вживаються в огляді для відсилання до подій, що відбулися раніше у серії або у попередніх серіях. У вертикальних серіалах, тобто таких, що виходять в ефір раз на тиждень, сюжет розвивається за двома основними лініями: розрізняють наскрізний або загальний сюжет, що розвивається посезонно, та окремий сюжет у вигляді закінченої історії в кожній серії: *Meanwhile, Gene pulls out a soldier's helmet, points out the dried blood, and slaps it on Bobby's head – both to remind us of how ancient World War II now seems, and so Don (who stole a dead man's identity) can deliver the insanely ironic line, "Don't. It was a dead man's hat"* [15]. Дієслівні форми теперішнього часу *pulls out, points out, slaps* використовуються для переказу поточної серії, а вставне речення із дієсловом *stole* у минулому часі є маркером ретроспективного характеру [16, с. 14].

Переказ сюжету реалізується через репертуар засобів з акціональними дієсловами та дієсловими, що позначають ментальні дії та стани персонажів серіалу. Телевізійним серіалам властива велика кількість діалогів, які також відображені у переказі серії. Діалогічне мовлення персонажів в оглядах серіалів подається як пряма мова, непряма мова або цитата у вставній конструкції. У завдання статті не входить провести детальний аналіз цієї групи мовних одиниць. Зазначимо лише широкий семантичний спектр дієслів мовлення у проаналізованих оглядах, що становлять групу з 60 мовних одиниць. Вони не лише вводять пряму мову, але також характеризують персонажів та передають оцінне ставлення:

“The boys are very excited about finding this girl,” Peggy deadpans [15].

Still petulantly convinced he deserves the world on a platter, he whines: “Why can’t I get anything good all at once?” [15].

“The absence of ‘yes’ plus time equals ‘no,’” he seethes — bringing to mind Crimes and Misdemeanors’ [10].

У проаналізованих оглядах можна виокремити дієслова мовлення, що мають стилістичну маркованість і належать до нейтральної, книжної та розмовної лексики: *On the way home, he and Theresa bump into Dr. Jenkins, whom they ask about the need for reckonings. “Sometimes the best things require the greatest sacrifice,” the odd man posits (posit (formal) – assume as a fact) [15]. There’s a great scene at the end of the hour where Cary tells Diane that “an apology is in order.” To which she zings (zing (informal) – attack or criticize sharply), “From whom to whom?” [10].*

Така семантична різноплановість допомагає точно передати емоційний стан персонажів, тональність діалогів та підкреслити авторське ставлення. Огляд серіалу характеризується виявом мовної особистості автора, який ділиться своїми враженнями і думками з читачами. Як уже зазначалося, для оглядів властиве поєднання оцінного та сюжетного блоків, наявність окремого оцінного блоку з детальним аналізом окремих аспектів серії є факультативною. Подібно до текстів кінематографічної тематики, в оглядах серіалів використовуються різнорівневі засоби оцінки: якісно-оцінна лексика, засоби експресивного синтаксису, стилістичні засоби [1, с. 24]. На рівні переказу авторська модальність передається у тому, що автор вирізняє найважливіші події, детально зупиняється на окремих сценах, експліцитно чи імпліцитно включає в переказ оціночну інформацію [17, с. 88].

Таким чином, можна стверджувати, що композиційно-структурна організація огляду підпорядкована основним комунікативним завданням жанру: переказати сюжет серії та дати оцінку. Як основну мовленнєву стратегію в сюжетному блоці автори оглядів використовують стратегію послідовного переказу сюжету відповідно до хронології подій у серії. Основною композиційно-мовленнєвою формою є розповідь з елементами опису та роздуму. У переказі сюжету домінують форми теперішнього часу, що допомагає наблизити події до читача та спонукати його бути активним учасником обговорення серії. Суб’єктивність та емоційність переказу посилюють вплив на адресата.

Перспективою дослідження є визначення ролі засобів експресивного синтаксису в розгортанні переказу серії.

Література:

1. Брежнева Д.Д. Жанрово-стилистические и когнитивные особенности кинорецензии как вида массово-информационного дискурса (на материале современной британской прессы): автореф. дис. ... канд. фил. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки». М., 2013. 26 с.
2. Левицкий А.Э., Ваховская Л.Ф. Жанровые особенности текстов кинематографической проблематики (на материале современной американской публицистики). Вестник МГЛУ. 2007. № 522. С. 135–143.
3. Эрман В.А. Кинорецензия как полидискурсивный и интердискурсивный текст: автореф. дис. ... канд. фил. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки». Санкт-Петербург, 2011. 23 с.
4. Панченко С.А. Структура киноанонса как речевой цепи. Лінгвістика. Лінгвокультурологія: зб. наук. пр. Д.: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2011. Т. 4. С. 79–87.
5. Рогалева О.С. Современный киноанонс как тип текста: структурное и языковое оформление. Коммуникативные исследования. 2015. № 3 (5). С. 76–86.
6. Мосейчук О.М. Концептуальна структура англомовного трейлера до кінофільмів у жанрі драма / О.М. Мосейчук, Д.Ю. Фекете. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2015. Вип. 2. – С. 172–176.
7. Bioni S. The TV Recap: Knowledge, Memory and Complex Narrative Orientation. The Politics of Ephemeral Digital Media Permanence and Obsolescence in Paratexts / Edited by Sara Pesce, Paolo Noto. Routledge, 2016. pp. 228–241.
8. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. М.: Едиториал УРСС, 1999. 284 с.
9. Куканова В.В. Лингвистический анализ репродуцированных текстов (на материале звукового корпуса русской речи юристов): автореф. дис. ... канд. фил. наук: спец. 10.02.01 «Русский язык». Санкт-Петербург, 2009. 21 с.
10. TV line. URL: <http://tvline.com/>
11. Копаева Е.В. Структурно-композиционные особенности жанра эссе (на материале англоязычных текстов). Вестник МГЛУ. 2011. № (623). С. 148–162.
12. Брандес М.П. Стилистика текста. М.: Прогресс-Традиция, 2004. 416 с.
13. Бахтиозина М. Г. Временные маркеры субъективной модальности композиционно-речевой формы «повествование» (на материале английского языка). Научные ведомости БелГУ: Серия: Гуманитарные науки. 2011. № 24 (119). Вып. 12. С. 94–97.
14. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка. М.: Прогресс, 1990. С. 154.
15. The Vulture. URL: <http://www.vulture.com/>
16. Довгань Н.В. Макротекстовая организация рецензии на литературное произведение в немецких печатных и электронных изданиях: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. Воронеж, 2013. 24 с.
17. Морева А. Н. Прагмасемантические особенности пересказа в жанре литературной рецензии. Вестник Северного федерального университета. Серия Гуманитарные и социальные науки. 2015. № 1. С. 87–92.

Анотація

**О. БОРИСОВИЧ. СТРУКТУРНО-КОМПОЗИЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ
ОГЛЯДУ ТЕЛЕСЕРІАЛІВ В АНГЛОМОВНИХ ОНЛАЙН-МЕДІА**

У статті розглядаються композиційні та комунікативні блоки англomовних оглядів телевізійних серіалів (TV recaps) в онлайн-медіа. У результаті дослідження визначено, що організаційним центром огляду є стислий або деталізований переказ сюжету. Проаналізовано основні стратегії розгортання сюжетного блоку та їх мовна реалізація. Розглянуті мовні кліше, які структурують переказ і позначають перехід між композиційно-комунікативними блоками огляду.

Ключові слова: структура, онлайн-медіа, огляд, переказ, композиція.

Анотация

**О. БОРИСОВИЧ. СТРУКТУРНО-КОМПОЗИЦИОННЫЕ ОСОБЕННОСТИ
ОБЗОРА ТЕЛЕСЕРИАЛОВ В АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ОНЛАЙН-МЕДИА**

В статье рассматриваются композиционные и коммуникативные блоки англоязычных обзоров телевизионных сериалов (TV recaps) в онлайн-медиа. Проанализировав тексты телевизионных обзоров, можно сделать вывод, что организационным центром обзора является сжатый или детальный пересказ сюжета. Были проанализированы основные стратегии развертывания сюжетного блока и их языковая реализация. Рассмотрены языковые клише, которые структурируют пересказ и обозначают переход между композиционно-коммуникативными блоками обзора.

Ключевые слова: структура, онлайн-медиа, обзор, пересказ, композиция.

Summary

**O. BORYSOVYCH. STRUCTURAL CHARACTERISTICS
OF TV RECAPS IN THE ENGLISH ONLINE MEDIA**

The article examines structural components of TV recaps in online media. The paper focuses on the distinction of the structural and communicative parts of TV recaps. It has been established that a concise or detailed summary of a plot is a key constituent of TV recaps. The main communicative strategies of presenting a summary have been analyzed. The article provides examples of a range of clichés used in TV recaps to structure the recap and mark the boundaries between different structural elements.

Key words: structure, online media, recap, summary, arrangement.